

Porteføljestyret for demokrati, styring og fornyelse

Referat	Møte 1/20
Dato	7. februar 2020, kl. 09:00 – 16:00
Sted	Forskningsrådet, møterom Nansen 5

Til stede: Eli Skogerbø (leder)
Moa Bjørnson (på skype)
Dag Arne Christensen
Gunnar O. Hæreid
Olav Lysne
Jørn Rangnes
Lise Hellebø Rykkja
Anne Cathrin Østebø
Matz Dahlberg
Eva Falleth
Mark Rhinard

Forfall:

Observatører: May-Kristin Ensrud, Justis- og beredskapsdepartementet
Ina K. Ruud, Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Til stede fra Forskningsrådet:

Vidar Sørhus, Berit Berg Tjørhom, Anne Winsnes Rødland, Janike Harsheim, Marte-Eline Stryken og Helge Rynning.

Sak PSDEMOKRAT 1/20 Godkjenning av saklisten

Vedtak: Saklisten godkjennes.

Sak PSDEMOKRAT 2/20 Spørsmål om habilitet

I forkant av møtet hadde porteføljestyrets medlemmer blir bedt om å melde inn mulig inhabilitet for konkrete søknader under saken om søknadsbehandling, nærmere bestemt sak 5/20 Bevilgning IP-O.

Ingen ytterligere tilfeller av mulig inhabilitet ble meldt inn på møtet.

Vedtak:

Eva Falleth er inhabil på søknad 309652, 309647, 309619 og 309458, og vil ikke delta i behandlingen av disse i sak 5/20.

Dag Arne Christensen er inhabil på søknad 310056, 310131 og 309479, og vil ikke delta i behandlingen av disse i sak 5/20.

Moa Bjørnson er inhabil på søknad 309403 og 319401, og vil ikke delta i behandlingen av disse i sak 5/20.

Anne Cathrin Østebø er inhabil på søknad 309479, og vil ikke delta i behandlingen av denne i sak 5/20.

Lise Hellebø Rykkja er inhabil på søknad 309479, og vil ikke delta i behandlingen av denne i sak 5/20.

Det er ikke meldt om inhabilitet i noen av de andre sakene.

Sak PSDEMOKRAT 3/20 Referat fra styremøte 3/19, 11. desember 2019

Vedtak: *Referatet tas til etterretning.*

Sak PSDEMOKRAT 4/20 Orienteringer fra administrasjonen

Denne saken ble flyttet til etter sak 11/20.

Administrasjonen ga en kort orientering om Menons følgeevaluering av FORKOMMUNE. Det kan være aktuelt å få en presentasjon fra Menon på neste møte.

Administrasjonen orienterte også kort om samarbeidsavtalen med KS.

Vedtak: *Ingen vedtak i saken.*

Sak PSDEMOKRAT 5/20 Bevilgning IP-O

Sak 7/20 og sak 8/20 ble behandlet før sak 5/20.

Vedtak er fattet.

Sak PSDEMOKRAT 6/20 Årsrapportering og porteføljeanalyse

Administrasjonen orienterte om arbeidet med årsrapportering og porteføljeanalyse. Forskningsrådet utarbeider en overordnet årsrapport som rapporterer på de overordnede målene for Forskningsrådet, i tillegg til en virksomhetsrapport. Det utarbeides også årsrapporter for hvert av departementene som finansierer forskning gjennom Forskningsrådet. Departementenes årsrapport skal vise hvordan bevilgningen fra departementet har bidratt til å nå sektorpolitiske prioriteringer satt for departementets forskningsbevilgning. Årsrapportene skal i større grad enn tidligere legge vekt på vurdering av måloppnåelse.

Tidligere utarbeidet Forskningsrådet også egne årsrapporter for hvert program (budsjettformål), men disse er det slutt på med overgangen til porteføljestyring. Nå vil departementsrapportene i større grad basere seg på porteføljeanalysene som utarbeides for hvert porteføljestyre.

Administrasjonen har startet en prosess for å utarbeide en porteføljeanalyse som grunnlag for porteføljeplaner, utlysingsplaner og rapportering, samt for rådgivning på tvers av porteføljestyrene. Dette porteføljestyret har ansvar for porteføljen som inkluderer budsjettformålene *samfunnssikkerhet; demokrati, styring og forvaltning; skatteforskning og innovasjon i kommunal sektor.*

Malen for porteføljeanalysen var vedlagt saken. I år blir tematikk og avgrensninger i porteføljeanalysen preget av det som har ligget i programplanene, men senere vil dette basere seg på tematikk og avgrensninger i porteføljeplanen.

Administrasjonen presenterte også statistikkverktøyet Tableau, som blir brukt i arbeidet med analysen, og viste noe av det datagrunnlaget som kan hentes derfra.

Porteføljestyret ble bedt om å komme med innspill til det videre arbeidet med analysen, om hva de mener er viktig for analysen, for å kunne vurdere porteføljen opp mot måloppnåelse, og for å kunne gjøre gode strategiske prioriteringer.

Kort oppsummering av innspill:

- Til beskrivelse av tematikken: Forslag om å finne nye ord for å beskrive de ulike temaene framfor å bruke ordene fra de gamle programplanene. I år bør en kanskje beholde de gamle ordene, men pass da på å få med alt, slik at ikke det er viktige temaer som faller ut.
- Jobb godt med språket, slik at det blir så enkelt tilgjengelig og klart som mulig.
- Viktig å ha med det som er sentrale stikkord for de finansierende departementene.
- Viktig å få statistikk som viser tall for de overordnede målene i Forskningsrådets strategi.
- Tableau er et veldig interessant verktøy, som kan gi mange gode tall. Da blir det viktig å sikre god merking.
- En kommentar til FoUol og merking – er det forskning, er det utvikling, er det innovasjon? Det er antakelig vanskeligere å skille dette innenfor samfunnsskap enn f.eks. innenfor naturvitenskap og teknologi.
- Er det mulig å koble Tableau opp mot andre verktøy som Cristin?

Vedtak: *Innspillene fra porteføljestyret tas med i det videre arbeidet med porteføljeanalysen.*

Sak PSDEMOKRAT 7/20 Ny hovedstrategi og innspill til videre diskusjon

Sak 7/20 og 8/20 ble behandlet etter sak 3/20.

I februar 2019 besluttet Forskningsrådets styre at Forskningsrådets hovedstrategi skulle revideres. I forrige porteføljestyremøte orienterte Jesper Simonsen, områdedirektør med ansvar for porteføljestyret for demokrati, styring og fornyelse, om arbeidet med revidert strategi, jf. sak 27/19. På dette møtet presenterte Jesper Simonsen utkastet til ny strategi og inviterte til innspill. Alle porteføljestyrene skal drøfte strategiutkastet og gi sine innspill i et felles møte for porteføljestyrelederne 12. februar. Det vil være mulighet for å gi innspill også etter møtet. I tillegg har Forskningsrådet en ekstern innspillsprosess med frist 18. mars 2020, se <https://hoering.forskningsradet.no/Hoering/906>. Endelig versjon av strategien vedtas på Styrets møte 22. april.

Når det gjelder innspillene, ønsker Forskningsrådet fortrinnsvis kommentarer på strategiens delmål. Den overordnede målstrukturen for strategien er basert på *Langtidsplan for forskning og høyere utdanning* og *Regjeringens mål for Forskningsrådet*, og ligger derfor relativt fast.

Ambisjonen har vært å utarbeide en kort og overordnet strategi, som i neste fase skal detaljeres gjennom handlingsplaner for de enkelte mål og strategiske områder. Her vil det gås mer i detalj i tilstandsbeskrivelsene og settes mer konkrete og operasjonelle mål for strategiperioden. Handlingsplanene vil basere seg på porteføljestyrenes porteføljeplaner og investeringsplaner, og de vil vedtas innen utgangen av 2020.

Alle porteføljestyrer skal samlet bidra til å nå alle målene, men dette porteføljestyret har kanskje særlig ansvar ovenfor det tverrgående hovedmålet om fornyelse i offentlig sektor.

Porteføljestyret kom med innspill til hovedmålene og de strategiske områdene.

Hovedpunkter fra diskusjon på møtet:

- Innovasjon i offentlig sektor går på tvers og gjelder hele landet. Viktig med spredning for å klare den raske omstillingen. Samtidig ta høyde for at Norge er et langstrakt og mangfoldig. Innovasjon er et vidt begrep, hvordan avgrense og konkretisere: Produkter og tjenester, hvordan vurdere innovasjon i forhold til ulike sektorer og bransjer.
- Fornøyd med overskriftene i strategien, bortsett fra at samfunnsikkerhet mangler. Ellers er det mange "store ord" i strategien
- Ønske om få bedre fram tverrfaglighet
- Viktig at utdanning er med
- Ønske om å adressere akademisk karriere. Betingelsene gjør at folk velger vekk institutter, høyskoler og universiteter som arbeidsplass.
- Infrastruktur sentralt, bl.a. knyttet til datalagring
- Hav – kystsoneproblematikk, f.eks. knyttet til oppdrettsnæringen, påfallende fraværende.
- Velferd – her står lite eller ingenting om forebyggende helsearbeid, hva med minoriteter?
- Samhørighet og globalisering: Lite om sivilsamfunnet. Dette må inn. Det er en klar styrke at vi har både et næringsliv, en offentlig sektor og sivilsamfunnet/frivillig sektor. Sentralt å se alle sektorer i sammenheng, hvordan utfyller de hverandre, hvordan få til samspill, arbeidsdeling m.m. Om offentlig sektor ikke fungerer, settes store deler av samfunnet på vent. Interseksjonalitet og minoritetsperspektiver, inkludering kan tydeligere inn. Tillit er en viktig grunnforutsetning for vår samfunnsmodell. Kan tenke på å bruke begrepet i strategien. Ordbruk: Fokus på kritisk infrastruktur, men savner fokus på befolkning, tillit og samhørighet. I tillegg brukes "trusler", "risiko" er et bedre begrep i denne sammenheng fordi det viser tilbake til både intenderte og ikke-intenderte hendelser. I tillegg ønskes en setning om digitale endringsimpulser.
- Urbanisering også rart at det ikke er gitt plass til. I forlengelse av det, også kommune- og fylkeskommunestruktur.
- Viktig med fokus på velfungerende samfunnsinstitusjoner og stabiliserende elementer. Demokratiske institusjoner på ulike nivåer i samfunnet står sentralt her. Dagens offentlighet foregår på så mange arenaer, ref. sosiale medier, desinformasjon og fake news.
- Ulike dilemmaer: F.eks. ift. forskningssystemet: Hvordan forholde oss til at vi både skal finne og bygge de beste miljøene OG ta hele landet i bruk.
- Generelt en underkommunikasjon av dilemmaer og verdivalg i samfunnet, ref. dilemmaer knyttet til f.eks. bærekraft, vekst, klima, miljø og sikkerhet.
- Veldig bra at insentiver er løftet fram, viktig med samarbeid mellom forskning, næringsliv og det offentlige.
- Robust demokrati og inkluderende samfunn: Nyansere mellom nasjonale og internasjonale perspektiver.
- Ønsker å adressere regelverksutforming, f.eks. på teknologi og digitalisering, demokrati og samhørighet, globalisering.
- Adressere makroøkonomi og økonomi i bredt.
- Bruk av ordet "samfunn" generelt i strategien: bør være tydelig på når vi mener lokalsamfunn, nasjonalsamfunn, etc.
- Å bruke ordet "dugnad" – "vi skal delta i den internasjonale dugnaden", synes det er rar ordbruk.

Vedtak: Porteføljestyrets synspunkter formidles av styrets leder.

Sak PSDEMOKRAT 8/20 Porteføljeplanen

I møte 2 2019, orienterte administrasjonen om prosessen med å utarbeide porteføljeplaner, jf. sak 12/19. Til møte 3 2019 hadde administrasjonen startet arbeidet med å beskrive utviklingstrekk i samfunnet som har betydning for målsetninger og prioriteringer i porteføljeplanen. Porteføljestyret kom da med innspill til relevante utviklingstrekk og utfordringer det kan være aktuelt å adressere i porteføljeplanen, jf. sak 28/19.

Porteføljestyringen, og herunder porteføljeplanen, skal ta utgangspunkt i målbildet i Forskningsrådets strategi. Det er utarbeidet tre mål og fem strategiske områder med egne delmål. Forskningsrådets 15 porteføljer skal samlet oppfylle disse målene, men porteføljestyret vil ha ulik innsats og rolle i forhold til oppnåelsen av disse.

Porteføljestyrets budsjettformål (programplaner) samt den foreslåtte satsingen på FORSTAT har vært presentert på tidligere porteføljestyremøter, men ikke den foreslåtte satsingen på MAKROØKONOMI. Administrasjonen v/Nina Therese Maubach hadde derfor en innledning om innholdet i plandokumentet, budsjettforslag for 2021 og videre prosess ift. den ønskede satsingen. Plandokumentet er ekspertenes råd til Forskningsrådet. Når satsingen blir realisert, vil den ligge under dette porteføljestyret, som da vil ha innflytelse på hvordan den skal utformes.

Deretter orienterte administrasjonen kort om hva som ligger i porteføljebegrepet, enhetlig porteføljestyring, malen for porteføljeplanene og hva de skal inneholde, om intervensjonslogikkmodellen og videre prosess med utarbeidelse av porteføljeplanen.

I dette møtet var formålet å utarbeide et felles målbilde med investeringsmål til porteføljeplanen. Det var lagt opp til et gruppearbeid der porteføljestyret diskuterte sammenhengen mellom Forskningsrådets forslag til strategi og innsatsen og rollen til PSDEMOKRAT. Hovedpunkter for diskusjon var:

- Porteføljestyrets innsats og rolle inn mot:
 - de tre overordnede målformuleringer
 - de fem strategiske områdene
- Målbilde for porteføljen

Notater fra diskusjonene i de ulike gruppene blir grunnlag for videre arbeid med porteføljeplanen. Det ble satt ned en arbeidsgruppe som tar særlig ansvar for utarbeidelsen i samarbeid med administrasjonen.

Proessen videre er som følger:

- Arbeidsgruppa arbeider videre med et utkast
- Innspill fra hele porteføljestyret på e-post
- Arbeidsgruppa leverer et utkast (ultimo mars)
- Ferdigstilling av dokumentet og godkjenning på sirkulasjon (ultimo april)
- Forskningsrådets Styre møte i juni 2020: Styret behandler og vedtar alle Forskningsrådets porteføljeplaner
- Revidering av planer etter behov

Kort oppsummering av hovedpunkter fra diskusjonen på møtet:

- Fornyelse av offentlig sektor som tverrgående mål, forskning som grunnlag for mer kunnskapsbasert forvaltning. Viktigheten av velfungerende samfunnsstrukturer. Utfordring: rask omstilling og endring av offentlig sektor – samtidig bevare robusthet og tillit. Tillit kan også i verste fall medvirke til at endringer som ikke er godt kvalitetssikret og risikovurdert, ikke blir bremsset.

- Demokratisk legitimitet ligger i bunnen for alle målområder, f.eks. grønt skifte. Hva er folk villige til å akseptere? Hva er konsekvensene av beslutninger?
- Demokrati, deltakelse og involvering.
- Organisering av staten. Koblingen mellom sektorer – offentlig, privat, sivilsamfunn og forskning
- Forvaltningspolitikk og regulering – forskning på dette. Statlig styring og endring i kommune- og regionstrukturer. Planprosesser etter bærekraftsmål – i kommunesektor – men hva med staten?
- Bærekraftig forvaltning – vi må passe på at det blir et bredt perspektiv som favner hele samfunnet. Dilemmaene i bærekraftmålene (f.eks. ift. til vindkraft, elbilproduksjon, etc.) er noe vi kan adressere.
- Digitale drivere og konsekvenser for endring, digitalisering som årsak til endringer
- Personvern – evnen til å holde på "hemmeligheter" er under press
- Viktig også med kvalitet på brukersiden
- Ulikhet, bl.a. knyttet til påvirkning og deltakelse
- Trygghet og rettferdighet
- Kriser, risikobilder, medier. Sosial uro, endringer og føre var-prinsipper
- Fokus på dilemmaene mellom ulike målsetninger og strategiske områder i strategien. F.eks. grønt skifte som er bærekraftig – jfr. utfordringer knyttet til f.eks. samfunnssikkerhet; kombinasjon av AI og arbeidsliv; rural urbanisering og sentralisering; næringsliv vs. bevaring (f.eks. iskantdiskusjonen, kystsone)
- Demografiske endringer. Hvorfor så store forskjeller mellom landene? Konsekvenser for helse og velferd, regionale konsekvenser
- Rettsliggjøring og regelverk, rettigheter og plikter innenfor alt fra teknologi og digitalisering til helse og utdanning.
- Forholdet mellom internasjonal rett og norsk rett. Og hvordan det norske verdisetet møter det internasjonale verdisetet.
- Migrasjonsproblematikk og Norges ansvar i verden (EU vs. Nav, fremmedkrigere, flyktninger og innvandrere)
- God innflytelse i globale sentrale endringsprosesser
 - Helse, teknologi, informasjon og meningsutveksling
 - Under helse og velferd, tjenestesektoren - tjenesteleverandørene, tjeneste
- Inkluderende samfunn. Yrkesdeltakelse viktig for å unngå polarisering.
- Betalingsmodeller i helsesektoren – det at en jobber med å finne nye løsninger og redusere kostnader. Samhandling mellom sykehus og kommune – hva er bærekraftige velferdsmodeller? Alt fra juridiske til økonomiske aspekter.
- Eksperimentere med nye finansieringsformer for å involvere brukere og få relevante prosjekter
- Hva er unikt med Norge? Norge synes å være unikt demografisk (rural urbanisering). Norge kan være et attraktivt objekt å forske på (har små, trygge samfunn, som er robuste, og med høy grad av tillit)
- Mål å få høy kvalitet og konkurransedyktige løsninger ut fra brede mål, få til spissede utlysninger
- kunnskap er blitt et kampområde – trenger vi flere kunnskapsoppsummeringer?

Vedtak: Porteføljestyret nedsetter en arbeidsgruppe som skal utarbeide et forslag til porteføljepplan med utgangspunkt i målbildet som ble utarbeidet i møtet. Arbeidsgruppen består av: Jørn Rangnes, Eva Falleth, Anne Cathrin Østebø og Eli Skogerbø (leder)

Sak PSDEMOKRAT 9/20 Oppdatering av norsk veikart for forskningsinfrastruktur

Denne saken ble tatt etter sak 4/20.

Administrasjonen v/ Siri Lader Bruhn redegjorde for oppdateringen av det norske veikartet for forskningsinfrastruktur. Siden oppstarten av Nasjonal satsing på forskningsinfrastruktur i 2009 har Forskningsrådet bevilget nesten 6 milliarder kroner til infrastrukturer innenfor alle fagområder. Ordningen finansierer infrastruktur av nasjonal viktighet og skal understøtte forskningen på nasjonalt prioriterte områder. Kunnskapsdepartementet har gitt Forskningsrådet ansvaret for å utarbeide et norsk veikart for investeringer i forskningsinfrastruktur. Veikartet skal underbygge og presentere hvilke større nasjonale og internasjonale forskningsinfrastrukturer Forskningsrådet anbefaler at Norge investerer i den nærmeste tiden. Veikartet oppdateres etter hver tildelingsrunde.

Norsk veikart for forskningsinfrastruktur har to hoveddeler:

1. En beskrivelse av det strategiske grunnlaget for Forskningsrådets tenkning og prioriteringer omkring forskningsinfrastruktur for ulike fag-, tema- og teknologiområder, såkalte *områdestrategier*.
2. En presentasjon av store og nasjonalt viktige forskningsinfrastrukturer, som enten har mottatt finansiering eller er vurdert som støtteverdig av Forskningsrådet.

Områdestrategiene ligger til grunn for bevilgninger over Forskningsrådets budsjett og planlegging av fremtidige utlysninger til forskningsinfrastruktur.

Nytt veikart er nå under utarbeidelse, og porteføljestyret ble invitert til å komme med innspill til relevante områdestrategier. Dersom porteføljestyret ønsker å komme med innspill i etterkant av presentasjonen, kan disse sendes til de ulike koordinatorene for områdestrategiene. Frist for innspill er 1. mars 2020. Styret vil godkjenne veikartet før det lanseres 27. april 2020.

I tillegg ble porteføljestyret oppfordret til å inkludere behovet for forskningsinfrastrukturer i det videre arbeidet med å utvikle en porteføljeplan, slik at Forskningsrådet har gode strategiske dokumenter å bruke i framtidige tildelinger.

Porteføljestyret takket for presentasjonen og bekreftet at de vil inkludere disse momentene i det videre arbeidet med porteføljeplanen.

Vedtak: Ingen vedtak i saken.

Sak PSDEMOKRAT 10/20 Investeringsprosess 2020, oppfølging av investeringsplan

Denne saken ble tatt etter sak 6/20.

Administrasjonen orienterte om publiserte og planlagte utlysninger for 2020. Forskerprosjektutlysningen er publisert, med frist 6. mai. Der er samfunnssikkerhet inne med midler. I høst blir det utlysning på Kompetanse og samarbeidsprosjekter (KSP) og Innovasjonsprosjekter i offentlig sektor (IP-O), med frist 16. september. I KSP-utlysningen ligger både samfunnssikkerhet, planforskning, ny kommune- og regionstruktur, samt innovasjon i kommunene inne med midler. I IP-O-utlysningen ligger det midler til bytematikk, samt til styring, organisering, forvaltning og planlegging i kommunesektoren. Her blir også Førkommersielle anskaffelser med som en variant av IP-O.

Vedtak: Porteføljestyret tar saken til orientering.

Sak PSDEMOKRAT 11/20 Møteplan 2020

Administrasjonen orienterte om at man nå forsøker å legge opp porteføljestyrets fire årlige møtene ut fra årshjulet til investeringsprosessen og ga i den sammenheng en kort orientering om årshjulet. Fokus på de årlige møtene i porteføljestyret blir dermed som følger:

- Møte 1 – Årsrapport og porteføljeanalyse
- Møte 2 – Porteføljeanalyse og investeringsplan
- Møte 3 – Ferdigstilling av investeringsplan, avholdes mellom 14. og 25. september
- Møte 4 – Søknadsbehandling, avholdes i uke 50

Dato for neste møte er allerede bestemt og lagt til 10. juni. På møtet ble det enighet om at administrasjonen sender ut forslag til datoer for de to siste møtene i 2020 gjennom doodle.

For øvrig kom det et ønske fra porteføljestyret om å vurdere litt ulike møtevarianter framover, av hensyn til de tilreisende. Ett forslag var å starte noen møter litt senere enn kl. 09.00, et annet å avholde noen møter på Gardermoen. Et tredje forslag var å avholde noen møter fra lunsj den ene dagen til lunsj neste dag.

Vedtak: Møteplan for 2020 avklares gjennom doodle.

Sak PSDEMOKRAT 12/20 Eventuelt

Denne saken ble tatt etter sak 9/20.

Anne Cathrin Østebø minnet om at porteføljestyret tidligere har ytret ønske om å ta opp kommunikasjonsplan på et møte. Administrasjonen orienterte om at det ikke skal være egne kommunikasjonsplaner for porteføljestyrene, alt skal håndteres gjennom kommunikasjonsavdelingen i Forskningsrådet, som har en kommunikasjonsplan. Det jobbes nå strategisk med å fronte eksempler på forskningsprosjekter innen offentlig sektor. Porteføljestyret kan få en presentasjon av dette arbeidet i et kommende møte.

Vedtak: Ingen vedtakssaker under eventuelt.

Sak PSDEMOKRAT 13/20 Godkjenning av vedtaksprotokoll

Porteføljestyret godkjente vedtaksprotokollen ved møtets slutt.

Vedtak: Protokollen godkjennes.